

העידן הכנועי

"העולם הזה" 1859, "יד ימין היא החולמת", על הכנותיו של משה דיין להגיע לשלטון כמנהיג הימין המאוחד.

חבל שלכתבה חסרה הפרספקטיבה ההיסטורית. אין פלא שהכנועים הפסיקו את תעמולתם בעיתונות. למעשה משה דיין הוא הכנועי בה"א הידיעה ברגע זה (אם כי הוא עוד חושב שהוא הציוני בה"א הידיעה).

יחד עם תור הזהב של הציונות המעשית אנו חיים, אם כי לא במוצהר ובהתאם וודעות, את ניצונו הראשונים של העידן הכנועי במרחב. למעשה אין בישראל קיטוב פוליטי ממשי, מאחר ורוב המיפלגות, ולמרבית האירונות גם המפד"ל, שאינה שועה לדברם של כמה פרופסורים דתיים, הן כנועיות.

במושגיו־זמן היסטוריים, רק כפשע בינינו לבין השתלבותם המלאה של ערביי השטחים בכלכלה ובתעשייה, עם הסרת מיגבלות התנועה וההשתכנות משני הצדדים, והפיכתם לחברה עירונית מודרנית ואיטליאסטית. אלה הם היסודות האיתנים לנשואית־ערובת ולטישטוש הגבולות האתניים, חוסר הבדל גיועי חזותי ממשי, עובדת היות חלק גדול מהיהודים ממוצא מיוזרחי, ועודף נשים גדול, רק יגבירו את התהליך.

המדיניות הנוכחית מוכרחה להוביל לחסות, אם לא לכיבוש, דרום־לבנון ואולי אף יותר. (יגאל אלון דיבר בזמנו על ההחמצה שבאי צירוף הריהדרוים למדינה ב־1967). כל שטח שייכבש, בין בצפון בין במיזרח, יחזור למכורתם עוד כמה מאות אלפי פליטים. ההון היהודי והישראלי, שיוזום לשטחים, הוא למעשה כבר הון כנועי, ואם המשקיעים מחו"ל לא יבואו ברבות הימים להיות כאן אפנדים כנועיים, הוא פשוט יולאם על־ידי המעצמה הכנועית.

הדתיים בשיבת הכותל, בבני־ברק, מתנחלי חברון וכו', יהיו מובלעות של יהודים, כמו הקראים, אם כי רבים יותר. מה גם שיהודי בתי־אונגריין אינם ציונים עד עצם היום הזה, ולא איכפת להם בתוך איוה אימפריה הם יושבים — תורכית, אנגלית או כנועית, וחלק גדול של הדתיים אף הוא יתבולל.

הגילויים של נוער יאודי, העוסק בריגול ובחבלה, והמסרב לשרת בשטחים, אינו אלא תוצר מובלבל של הרגשה בתת־ההכרה של המצב האבסורדי שנוצר, בו הציונות גם מדרבנת, גם מעכבת, אותה התפתחות. אין ספק שהתהליך הטבעי הוא של התרחבות מעגלים של אי־שיתוף־פעולה מצד בני הנוער שאלה הם רק ניצניה.

מבחינה זו המצב העכשווי של נכונות כללית, ומשאלו דעת־הקהל, אינם מודד למציאות משתנה ומצב עתידי.

בעוד כמה עשורים יהיה זה טיפשי לשרת שלוש שנים כדי לשמור על אוכלוסייה, שאין לה כל כוונת להרוס אינו שהיא חלקה בגן־עדן הכנועי החדש, ואפילו תהיה מוכנה להגן עליו מפני כוחות עוינים ועניים מבחוץ.

דרישה לחלק שווה בשילטון תרוכא בתחילה, אולם באופן בלתי־נמנע, כתר־צאה משילטון ציוני מרכזי מצטמק ומתנוון מחוסר בסיס עממי, תקבל את חלקה בשילטון יחד עם כוחות, שיראו בהוצאות הביטחוניות ובלחמיה המתמדת בלם מטושטש לדולצ'ה ויטה, אין ספק שכאשר הון ערבי מאסיבי יתחיל לזרום לארץ על־ידי כמה ערבים חכמים בגולה, שיבינו את המצב החדש, ישתנו גם יחסי הכוחות הכלכליים. תיאור זה גם גוזר כליה על ספטמבר השחור, אם כי לא על חלק מחזונו — דהיינו מדינה אחת באיזור של מרחב.

הפאן־ערביזם אינו מסכן את כנוע, כשם שהציונות אינה יריב רציני. המישטר הראשון שבינו זאת יהיה ממשלת הפתח בירדן, ואחריו כמובן לבנון. שיקימו יחד איתנו את השוק הכנועי המשותף. רק חבל שהמעצמות עלולות עוד לעשות יד אחת נגד החלום הכנועי הגדול.

משה קרמר, תל־אביב

מכתבים

דעת

קהל

אין יתכן שיתקבל חוק שקיימת בו טעות מתמאטית המובילה כמובן לסתירה הגיונית?

אין יתכן שגוף גדול הכולל כמעט חצי מאנשי הכנסת, יעדר מהצבעות הנוגעות באופן ישיר לבחוריו של אותו גוף, בעוד שכשיש סיכוי לגול מיספר מקומות ממיפל־גות המייצגות היטב את בוחריו, מכבד באופן נדיב ומפתיע גוף זה את הכנסת בנוכחותו?

אין יתכן שבמדינה המתיימרת להיות דימוקרטית, יתקיים איחוד הרשויות הר־קלאסי: המערך הוא שמחליט, הוא שמבצע והוא שקובע שהחלטותיו כולן הן ההחל־טות הנכונות?

התשובה היא שבישראל הגוף הנקרא דעת־הקהל, הוא גוף חסר משמעות וזאת

אדם פיש
שאלות ותשובות

מכיוון שלגוף זה שתי חולשות עיקריות: האחת היא האדישות, והשנייה היא זיכרון קצר. האדישות מתבטאת בכך שדעת־הקהל לא לוחצת על הניבחרים להשתתף בישיבות ולהכריע בהתאם לשיקול דעתם, והזיכרון הקצר מתבטא בכך שדעת־הקהל נוטה לשכוח, בעיצומה של תעמולת ה־בחירות, את כל אותם דברים פסולים שנעשו, ומושפעת מהבטחות צבועות של דמונגים ממולחים.

אדם פיש, חיפה

בקט

או גורן?

כאשר ראיתי בטלוויזיה את טכס בחירת הנשיא, נדמה היה לי כאילו אני רואה מחזה, כי אכן הייתה זאת הצגה אשר הוכנה היטב מראש. אך במחזות ישנן גם הפתעות כמו במחזה ההיסטורי בקט, אשר בו הציבור מונה כראש הכנסיה האנגלית על־ידי ידידו המלך כדי לדאוג לאינטרסים האי־שיים של שולחו, אך בקט מחליט לדאוג לעצמאות המוסד עליו הופקד, גם ב־היסטוריה שלנו המליכה המלכה את עושה דברה על המוסד הדתי המקומי, והנה כשחקן ממושפע מקפיד הוא למלא את הוראות הבמאית, אמנם בסיגנון הצבאי שלו.

איוה תפקיד מן השניים יבחר לשחק הנשיא הנבחר; זה של בקט או זה של גורן? ימים יגידו, אך אני מקווה שתהיה לו התבונה והחוכמה לפעול למען האינטר־סים האמיתיים של המדינה.

מ. ברעמי, תל־אביב

הרוח של

מוזכ"ל ההסתדרות

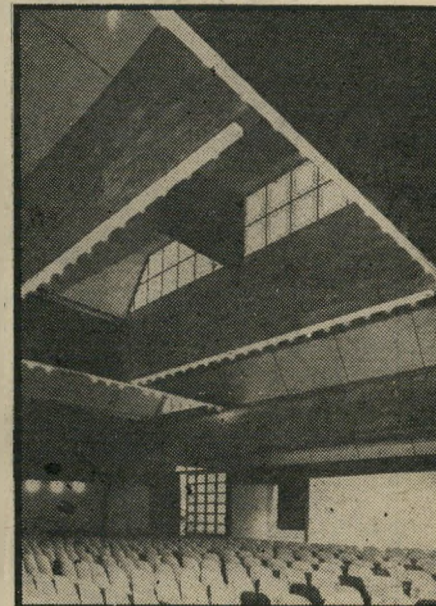
לדעתי מגוחכת לגמרי התנהגותו של מוזכ"ל ההסתדרות יצחק בן־אהרון בעניין עריכת מיצעד יומ־העצמאות. הרי הוד מעלתו המוזכ"ל הוא חבר בוועדת־חוק־וביטחון של הכנסת. מה אסרן מנע ממנו להילחם שם על דעתו כבר חודשים קודם לכן, כאשר אותה ועדה דנה בנושא? איוה טעם מעשי יש לכל גישתו הצי־בורית, אם הוא ניוכר לצעוק שיש ביובז

פשוט ויתרנו על שאלותינו הפרובוקטי־ביות, ומיהרנו עם כתבתנו אל בניין הספ־ריה באוניברסיטת הנגב בכאר־שבע.

עוד מרחוק ראינו את כבואתו של ה־מיבנה על ריבוי קשתותיו הלבנות ל־החדרת האור הטבעי, כך חשבנו — ו־טעינו; כי את מקורות האור חיפשנו באפילת־הבניין, כלום ניתן החומר ביד היוצר לעשות בו כבשלו? כלום נכנע החומר לצו הצורה, מבלי יכולת להגיב? כלום בים התיכונן הסרה־מעצורים ובלהט הביצוע הכל־יכול — באמת רשאי ה־אדריכל להיכשל, לכל אורך הדרך? ולצאת בקי? (ביוון הקדומה נהגו בשיטות עונשין על תכנון וביצוע לקויים). וכדוגמת ימי־הביניים נמצא גם כאן השעיר לעזאזל: "המוסדות הציבוריים" (אשר נתנו יד חופ־שית לכל השתוללות פראית ובלתי־מבוקרת), "הפקידים הבונים את הארץ הזאת", (אותם "הפקידים" אשר בכואם לקבל הצעות לשיפור פני הבנייה מהאדרי־כלים, נתקלים בקירות האטמים ובחוסר יוזמה), ולאחרונה — השוה לעלה — ה־אגודה: אגודת האינגינירים והארכיטקטים בישראל.

מילא אינגינירים — אבל ארכיטקטים? — האם חזקה או אגודה או כל גילדה אחרת תוכל להבטיח שהיוצר ייצור את אשר הוא באמת מאמין? ומי, פרט ליוצר עצמו, יוכל לבוא ולומר לו מה ואיך ליצור — (אלא אם כן הוא מוכן לזנות בעבור בצע כסף)?

ואם קיימת תחושה של כישלון כללי — מדוע לא ליצור עימות עצמי כדברי ג'קסון פולוק: "אמנות היא ההתמודדות היומ־יומית עם עצמך פנים אל פנים" — ולא עימות קולקטיבי? איוה אגודה, או איגוד, או פילוג או הלקאה עצמית (קולקטיבית) יכולים, לשנות אקלים חברתי־תרבותי, כשהעובדות היומיומיות אינן מתעלות מ־עבר לאינרציה. שבה פולט הסכנין כמוסד

מיבנה רבי־שימושי (גודוביץ)

עימות עצמי או קולקטיבי?

המונופוליסטי בישראל לעיצוב דמותו של הארכיטקט, בגורי פקולטה ל... ארכיטק־טורה ובינוי ערים, הרואים במיקצועם קרדום לחפור בו?

כתבתנו לענייני המוזות הזרה ממסעה עייפה ומיואשת, מבלי שמצאה בדרכה כל נקודות אור אופטימיות גם לא לעתיד: המיבנים פשוט נכנעו למתכנני־נים, והפער בין הישגי הטכנולוגיה ומשא־לות הארכיטקטים הולך וגדל.

אולם למרות זאת, ולמרות מסקנותיה על הפער הגדל בין הטכנולוגיה והאסת־טיקה, הפער שאיש אינו יכול לו עדיין — בכל זאת מצאנו מיספר דוגמאות חותכות, המעידות שאין הטכנולוגיה בבחינת בלם העוצר את היוצר, אלא בבחינת כלי שצריך לדעת להשתמש בו. ובאותה נקודה שבה היוצר והכלי ימצאו הבנה ושיתוף־פעולה — ב־אותה נקודה יתן האלוהים לאדמכונה נשמה.

ישראל גודוביץ, תל־אביב

משמש לכל הפונקציות הציבוריות של המושב: צרכניה, מרפאה, מועדון, ספרייה ואולם כינוסים.

בעריכת המיצעד כל־יך מאוחר, כאשר ה־ביזבוז כבר החל למעשה וההכנות למיצעד במלואן?

מתקבל יותר ויותר הרושם שהכייף הגדול של בן־אהרון, הוא בסך־הכל לעשות רווח־תפרצים במיסדרונות־המערכת ולהסי־עיר את הציבור ללא כל תועלת.

אידן קורנט, רחובות

סרבני שירות —

לישיבה

יוסי הן, חילל מילואים מבתיים, סירב לשרת בשטחים הכבושים ונשלח למחבוש צבאי. אני סבור כי העונש המתאים ל־סרבני־שרות כמוהו הוא לחבוש ספסל בישיבה מוכרת, בירושלים או בבני־ברק. חייב־גיוס, בחורי־ישיבה, אינם נשלחים למחבוש צבאי, הסיבה לכך, פרט להסכם הקואליציוני לו שותפים חברי השומר הצעיר, איחוד הקיבוצים, הקיבוץ המאוחד ומיפלגותיהם העירוניות, היא מטעמי מצפון ודת.

מסים

יוסי הן מסרב מטעמי מצפון ל־שרת בשטחים הכבוש־שים — מדוע יופלה לרעה, במחבוש צב־אי, על פני אלה ה־מסרכים לשרת ב־שטחים שבעלותנו עליהם מטעם הק־דוש ברוך הוא. הוכחה כבר ללא כל ספק בחוקק התלטות האומות המאוחדות, ובשטחים ש־ההב־טחה עליהם עדיין נמצאת בוויכוח בין משה דיין ואריה אליאב? המסרב לשרת בשטחים הכבושים —

מגדיר עצמו ע"י כך כירא ה' ומובן שהוא מחסידי אומות העולם וייתכן אפילו ש־הוא מל"ו הצדיקים בכבודו ובעצמו.

ההסכם הקואליציוני, שהוא תורה שב־כתב הקודמת בוודאי לתורה שב־ע"פ, קובע במפורש כי רק אפיקורסים ולחכמים צרי־כים להגן על מדינתנו לאורך הקו הירוק ולהגן על כיבושים שנעשו בשם האלוהים מעבר לקו זה — מי שמסרב לעשות כן, התקדש בשם השם בכבודו ובעצמו וכבר נאמר, "כך יעשה לאיש וכך" והכוונה היתה, כך אומר כל מי שתיה נוכח בעת קידוש ה־סטאטוס קוו" בעת הקמת ה־ממשלה הראשונה ועד ימינו אלה: סרבני־גיוס לישיבה בישיבה.

ארכם מסים, תל־אביב

רגע

של עברית

חברה־הכנסת אורי אבנרי ודאי מכיר את סדר עבודת הכנסת במשך השנה: ל־כנסת — שני כנסים בשנה: כנס חורף, הנמשך כל החורף, וכנס קיץ, הנמשך ב־קיץ. אבל חוץ מן הכנסת אין כנס ואין כנסים! יש כינוס ויש כינוסים.

טוב תעשה המערכת אם לא תלך ב־דרך כל עיתוני ישראל, המתעקשים להח־זיק בכנס ובכנסים ומוחקים מן הלשון כי־גוס וכינוסים!

ויש גם ועידה, התכנסות, התועדות — כולן מילים עבריות טובות וותיקות בלשו־ר נגנו, אך הכול אוזניים בכנס.

חיים נקר, בחיים

קוראים השוחים מכתבים מתבקשים לנסח אותם בקצרה, עדיפות תינתן למצרפים תמר נות למכתביהם.